

notitie

Voortgang Project Ieders Examen

December 2018

Inleiding

Conform de wens van de Tweede Kamer heeft het College voor Toetsen en Examens (CvTE) in het najaar van 2016 een plan van aanpak opgesteld met concrete acties om de betrokkenheid bij en de transparantie van de totstandbrenging van de centrale examens te vergroten. Het Project Ieders Examen, dat in het schooljaar 2017-2018 is gestart, geeft het CvTE die mogelijkheid. In deze notitie komen allereerst de deelprojecten aan de orde die binnen het Project Ieders Examen zijn opgestart. Vervolgens wordt een blik vooruit geworpen naar het moment waarop het Project Ieders Examens afloopt. Welke deelprojecten hebben daadwerkelijk bijgedragen aan meer betrokkenheid van docenten bij en transparantie over het examenproces? Hebben deze deelprojecten een kwaliteitsimpuls gegeven aan de centrale examens? En hoe kunnen zij onderdeel worden van de staande praktijk?

Deelprojecten

1. Ieders Syllabus

Elk centraal examenvak heeft een syllabus. In een syllabus staat beschreven wat er in het centraal examen aan bod komt. In 2017-2018 is het CvTE gestart met focusgroepen van docenten om hun wensen mee te kunnen nemen in de syllabi. Met zestig vakdocenten wordt in verschillende sessies van gedachten gewisseld over de bruikbaarheid, actualiteit en relevantie van de inhoud van de syllabus. In het schooljaar 2017-2018 was er een focusgroep voor economie havo/vwo. In 2018-2019 zijn er focusgroepen voor biologie, natuurkunde en scheikunde havo/vwo; en voor de beroepsgerichte profielvakken BWI, PIE en M&T¹.

2. Ieders Opgaven

Constructie-bbf's

Cito is gestart met forums waarop docenten opgaven kunnen indienen. De constructie van de centrale examens is in handen van Cito, in opdracht van het CvTE. Cito werkt daarbij met constructiegroepen die elk bestaan uit ongeveer vijf docenten. Om nog meer docenten bij de constructie te kunnen betrekken is

¹ Bouwen, Wonen en Interieur; Produceren, Installeren en Energie; Mobiliteit en Transport

Cito in het kalenderjaar 2018 gestart met besloten en beveiligde forums (bbf), zogenoemde constructie-bbf's. Via een bbf kunnen ook andere docenten dan de leden van de constructiegroep opgaven indienen. Er wordt met vier vakken geëxperimenteerd. De docenten die zich bij Cito hebben gemeld voor het constructie-bbf krijgen ondersteuning van een toetsdeskundige van Cito. Trainingsmateriaal is aanwezig op het bbf.

Discussie-bbf's

Het CvTE heeft bij wiskunde vmbo kb en aardrijkskunde vmbo kb proefgedraaid met forums waarop docenten in gesprek kunnen over opgaven die op dat moment nog onder de geheimhouding vallen.

Bij de digitale centrale examens vmbo bb en kb en bij de centraal schriftelijke en praktische examens (cspe's) in de beroepsgerichte profielvakken kunnen docenten tijdens de afnameperiode niet vrijelijk discussiëren over de opgaven, omdat die opgaven pas na afloop van afnameperiode openbaar gemaakt kunnen worden. Om docenten toch de mogelijkheid te bieden om over opgaven en correctievoorschriften te kunnen spreken, zijn in het schooljaar 2017-2018 voor twee vakken discussie-bbf's ingericht. Naar verwachting kan in 2018-2019 worden opgeschaald naar vier vakken.

Voor de cspe's onderzoeken we hoe discussie-bbf's een vergelijkbare functie kunnen vervullen als bij de digitale centrale examens.

3. Ieders Correctievoorschrift

Precorrectie

In de afgelopen twee schooljaren is gewerkt met panels van docenten die in de eerste maanden van het kalenderjaar opgaven uit de aanstaande centrale examens gemaakt hebben (precorrectie). Aan de hand van het correctievoorschrift keken zij hun eigen antwoorden na. Vervolgens deed het panel aanbevelingen voor aanpassing van het correctievoorschrift. Die aanbevelingen werden besproken met de vaststellingscommissie van het CvTE, die besloot over de aanpassingen.

De betrokken docenten gaven bij de evaluatie aan positief te zijn over deze ervaring en een beter begrip te hebben van de constructie van een examen. Ook gaven deze docenten aan dat zij niet alleen aanbevelingen over het correctievoorschrift willen doen, maar ook over de opgaven zelf. Wat de consequenties hiervan zouden kunnen zijn wordt in 2019 doordacht.

Precorrectie heeft in 2017-2018 plaatsgevonden bij de centrale examens Frans gl/tl en natuurkunde havo en economie vwo.

Testcorrectie

Bij testcorrectie wordt het correctievoorschrift niet direct na de afname, maar twee werkdagen later gepubliceerd. In de tussentijd kijkt een panel van docenten het werk van hun leerlingen na aan de hand van het voorlopige correctievoorschrift. Evenals bij precorrectie, worden die aanbevelingen besproken met de vaststellingscommissie, die besluit over de aanpassingen. Anders dan bij precorrectie zijn de aanbevelingen om het correctievoorschrift aan te passen bij testcorrectie gebaseerd op daadwerkelijk gegeven leerlingenantwoorden.

Dit laatste is een meerwaarde: gezien is hoe de vraag-antwoordcombinaties zich in de praktijk gedragen. Ook testcorrectie wordt zowel door de betrokken docenten als door de vaststellingscommissie positief gewaardeerd.

Testcorrectie heeft in 2017-2018 plaatsgevonden bij de centrale examens Nederlands vwo, Frans vwo en scheikunde vwo. We menen dat testcorrectie daadwerkelijk leidt tot duidelijker correctievoorschriften: er zijn bij de examenlijn van het CvTE minder vragen binnengekomen voor Nederlands vwo en Frans vwo dan in de voorafgaande examenjaren.

Zowel bij precorrectie als bij testcorrectie waren de vakverenigingen betrokken. Het panel was voor de helft samengesteld op voordracht van de vakvereniging. De andere helft van de paneldocenten had zich gemeld na een mailing vanuit Examenblad.nl van het CvTE, waarmee alle scholen bereikt zijn.

4. Ieders N-term

In lijn met het Project Ieders Examen onderzoekt het CvTE of de betrokkenheid bij de normering kan worden vergroot.

In het schooljaar 2017-2018 is een pilot gestart, waarin docenten voorafgaand aan de afname van het centraal examen voor elke leerling aangeven of deze leerling de examenstof voldoende beheerst. Het doel van de pilot is om zicht te krijgen op wat volgens het onderwijsveld een redelijke prestatie-eis is voor het behalen van een voldoende. De pilot wordt uitgevoerd met tien centrale examens. Om te kunnen oordelen over de betrouwbaarheid van de resultaten wordt het onderzoek in 2018-2019 met dezelfde centrale examens herhaald. Daarna worden de resultaten bekend gemaakt.

5. Contact met het onderwijsveld

Ontmoetingen

In 2018 zijn twee bijeenkomsten georganiseerd waarin tweehonderd docenten in gesprek gingen met medewerkers van het CvTE en Cito. De vragen die deze docenten vooraf gesteld hadden, werden daarin zoveel mogelijk belicht. Thema's die aan de orde kwamen, waren: de N-term, lengte en taligheid van de centrale examens en kwesties tussen eerste en tweede corrector.

Tijdens deze bijeenkomsten zijn de afwegingen die door Cito en het CvTE gemaakt worden besproken en hoe docenten daartegen aankijken. Daardoor ontstond wederzijds begrip. In maart 2019 is er opnieuw een grote bijeenkomst in Zwolle.

In het voorjaar van 2018 vonden vier regionale bijeenkomsten plaats over de centrale examens wiskunde vmbo, waarin docenten met toetsdeskundigen van Cito en de vaststellingscommissie ideeën uitwisselden. Ook deze bijeenkomsten, die elk door ongeveer vijftig docenten werden bijgewoond, werden gewaardeerd.

Bij de beroepsgerichte profielvakken zijn er bijeenkomsten over het cspe. Deze worden georganiseerd door de Stichting Platforms VMBO, de overkoepelende organisatie van de vakverenigingen voor de beroepsgerichte profielvakken. Voor de inhoudelijke informatie over de cspe's zorgen het CvTE en Cito. De bijeenkomst in november werd door meer dan 800 examensecretarissen en docenten bezocht en droeg bij aan een goede afstemming tussen examenmakers en docenten/examinatoren en aan wederzijds begrip.

Ambassadeurs

In 2018-2019 is een experiment gestart met ambassadeurs. Een aantal voorzitters en leden van vaststellingscommissies vertellen als ambassadeur van het CvTE over hoe centrale examens tot stand komen, over hun rol en ervaringen daarbij. Zij doen dat bijvoorbeeld aan collega's van de school waar zij werkzaam zijn, aan hun studenten als zij werkzaam zijn aan een lerarenopleiding of op een conferentie van een vakvereniging in de vorm van een workshop. Dit experiment is klein begonnen met zes enthousiaste pioniers uit verschillende vaststellingscommissies.

Blik op de toekomst

Met het Project Ieders Examen geeft het CvTE gevolg aan de motie Straus (nr. 329, 23 juni 2016). Het project is zijn tweede en voorlaatste schooljaar ingegaan; het project eindigt namelijk op 31 juli 2020. Voor die tijd moet duidelijk zijn (welke onderdelen van) de deelprojecten opgenomen worden in de reguliere processen rondom de centrale examens. Het jaar 2019 wordt benut om daar invulling aan te geven en te bezien welke consequenties dit heeft voor de uitvoering.

Met name testcorrectie lijkt zijn nut te bewijzen. Het leidt onder meer tot verbetering van het correctievoorschrift. Het generiek doorvoeren van testcorrectie heeft consequenties voor het examenrooster. Deze worden in 2019 doordacht. Als we over zouden gaan tot testcorrectie bij alle centrale examens van het eerste tijdvak, is er een langere periode nodig waarin de centrale examens worden afgenomen.

Project Ieders Examen, uitbreiding versus begrenzing

De meeste acties in het kader van het Project Ieders Examen betekenen een verfijning van het examensysteem in het voortgezet onderwijs, dat al meer gedetailleerd is dan de examensystemen in mbo en hoger onderwijs. Als CvTE merken we dat de grenzen in zicht zijn. Nog meer detaillering betekent niet automatisch een groter draagvlak, laat staan een grotere transparantie. In het licht van curriculum.nu, dat in onze ontmoetingen met docenten ook regelmatig ter sprake komt, zouden we willen streven naar meer ruimte in het systeem van examinering met als gevolg daarvan meer ruimte voor de docent als professional.